

ગુજરાતી બાળમિત્ર.

ભાગ ૧ લાના અર્થ

ઠેકર વ્યાકરણ પ્રમાણે મુશ્કેલ વાક્યોના
પદચ્છેદ તથા ક્રકણ શબ્દની સંધી સાથે
અગ્રેજી ત્રીભંગોરણના
વિધર્થીઓને સાર.

ત્રિભોવનદાસ ગોથાળદાસ બુકસેલર.

તથા

ચુનીલાલ બાપુજી ગોથાળની સંગ્રહ.
નિશાળના મહેતાજીએ રચ્યા.

૧૮૬૭ના ૨૫ માં આકટ પ્રમાણે નોંધાવ્યા છે.

આવૃત્તિ પેઢેલી.

સુરત.

સુરત સીટી સેન્ટ્રલ પ્રેસમાં કેમુરજી રૂઘનાથજીએ
ભાગાતજીવ નંબર ૪ના મકાનમાં છાપ્યા.

સંવત ૧૯૩૫—સન ૧૯૭૮.

ગ્રામ વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૧૧૬૩

૧૧૬૩

ગુજરાતી બાળશિક્ષા ભાગ ૧ લાના અર્થ.

નાનોભાઈ.

પરોઢીકું=મળસ્કું, અલીનુરનો વખત

વીણું=એકઠાં કડં.

નળે=ઉડે.

હાર=ફૂલની માળા.

ડો=માળ.

છોડી=છોકરી.

આનંદ=હરખ, ખુશી.

હૃષે=હોંસે, ખુશીયી.

અવતરેલા=જન્મેલા.

બળોતિયું=નાનાં છોકરાંને લપેટવા

[નો લુગડાંનો કકડો.

વીંટતી=લપેટતી.

નાના પ્રકારના=ચુદી ચુદી તરેહ

[ના, ભાત ભાતના

પ્રશ્ન=સવાલ.

કોડ=હજા. (લાડ)

ખીક=ત્રાસ, હેબક.

જતન=સંભાળ. ધરદાસ.

બહી=સારી, ભાળા મનની.

પડેહ=આંતરો (લુગડાંનો)

સોખતી=ભાઈબંધ, દોસ્તદાર

સંધાતે=સાથે.

કુમળા=કોમળ, પોચા.

વળએ=વળતે.

ખાપુડો=નાનો છોકરો (દેતમાં)

ચિત્ર=છાતી.

કચ=હોહા, ખુમખરાડ (જદ)

અદળાવીશ=ગભરાવીશ.

રૂએ છે=રૂં છે.

લાડકા=વાહલા.

ખટપટ=ભાંગગડ.

અશકત=કમજોર.

લોટવા=આલોટવું, ગળપડવું.

અડાડવાને=અડકવાને.

ડોક=ગદ્દન.

ભાંતિ=શક (ખખર).

જાળીને=સંભાળીને.

મસ્કરી=મજાક, ટેકડી.

સાંભરતું=પાદ, રમરણ.

હિડોળો=હિંચકો.

સંદેહ=શક.

તખળી=કમજોર.

ચિંતા=ફીકર.

અમેનહેતે.

ચુથાથે=અકળાથે.

કુટુંબ=મજાનુત. જાન્યરી.

ચાક=મેહનતથી આવેલી નવજામી.

ગભરાવી=અકળાવી.

ધોડીઆ=પાગણું.

કોરે=આજુએ.

દાઈ=જાણવાનારી, આયા, દાર્ડી.

પ્રસવ ક્રિયા બાણનારી એરત

બળવત્તે=સંભાળત્તે.

હનામ=અપ્પરીસ.

કલંગો=કુદરા, છતંગ.

હિડાડ્યે=અલાચીએ.

અડ્યડીયું=ચુળાડીયું, અથડીયું

આનણુ ગાડી=હાથ ગાડી (નાની

[નાકડાંની])

કુકતીઓ=કળા, તદ્યાર.

જામ્દ=પોલ.

અવરયા=હાલ, દશા.

ઓશીંગણુ=ઉપકારી, આભારી.

અકળાવે છે=પાનવે છે, દમે છે.

ભાગવ્યું છે=સોરયું છે, અમ્યું છે

લગારેક=જરાપણ.

કટું=કુ:ખ.

વિસામો=આરામ.

મમતા=હેત.

ઉપકારી=ઓશીંગણુ, આભારી.

સાંધે પ્રકારે=અધી પાતે.

આમ્મ=હકમ, કુમાર.

મિચના=કોકર. નકામી.

વર્ષના ત્રણ મુખ્ય કાળ.

પુણ્ય=પૌક (બર્ષ). જુવાર, બાજરી

[નો]

શીઆજો=રાદના દીવસ.

ગવચ્છ=ચોપ્પુ, નિર્મળ.

શલે=કિનની શાલ. (ઓઢવાની)

કામળી=ધાવળી (નડા ઉનની)

અન્ન=અનાજ. ભોરાક.

પ્રીતિ=વળણુ, હેત.

ગમરણુ ચોપડી=નોંધની ચોપડી.

વૃક્ષ=ઝાડ.

સવ=કુણુગા.

પુરુષ=કુલ.

સુગંધી=ગુણધાર.

પાયુ=પવન

મંદમંદ=ધીમા ધીમા.

અંદન=ધસેલી સુખડ.

લેપ કરીને=કપાળે ચોપડીને.

ઉપચાર=વાતચીત.

કુવારા=પાણી ઉડાવાના સાંચા.

(ઝરા)

કળ=મેવા.

આંધ્રા=કેરીના ઝાડ.

ફણસ=ચપાનુ ફળ (કોળા જેવડું થાય છે)

દ્રાક્ષ=દરાખ

અમૃત સમુદ્ર=ધણિયું જી મીઠું.

ધર્માદિક=વર્ગોરે.

સદા=હંમેશાં.

આર=ધાસ.

પ્રવાહ=વેલેવું, રેલા.

સ્થળે સ્થળે=જગ્યાએ જગ્યાએ.

નાવ=હોડકીઓ.

અનાતી=અનાતલી

ટોપ=ઓઢો. (દક્ષણી લોક ઓઢો છે તે)

ધાન્ય=અનાજ.

સમત્કાર=નવાઈ, અચરજ.

સ તોપ=આનંદ, ખુશી.

ફેરવીને=ઉથનાવીને.

અક્ષર=હરફ. લખેલું.

આશ્ચર્ય=નવાઈ.

કાળ=ઋતુઓ.

અનેક=ધણીજી. જાત જાતની.

સમૃદ્ધિઓ=તકત(કીમતી પેદાશ)

ઉત્તમ થાય છે=પેદા થાય છે.

પ્રાણી=જીવજાત.

પુદ્ગલ=અકલ.

જળમય=ગોણીથી ભરપૂર.

કોણી જાત=સળી જાત.

અનર્થ અગાડ, ગેર કાર્યદા.

અર્થ=મતલબ.

લક્ષ્યાણુ.

માનુર=વૈતરો, માનુરો કરીને પેટ
[ભરનાર.

ચિંતા=ચીકર.

અમણો=એ ધણો.

જાડો પાતળો=હલકી જાતના અ
[નાજનો.

ઓણુ=આ વરસ.

અવસ્થા=દુઃસ્થા, હાલત, રીથતી.

સઘળા દહાડાની=આખા દોવસની.

નિર્વાહ=ચુજરાત.

અચર્ય=રેહેશે, ઉગરશે.

દેવતા=હાથર.

અભાગ્યાં=કર્મહીન, કમનસીબ.

દયા=મેહેર.

સહાય=મદદ.

મજાથી=મારાથી.

કરાર=ચેત.

હૈવા સમો=જાતી સાથે.

દુઃખી=હેરાન.

વૈચ=ડાકટર. ઓસડ આપનાર.

ઉપકાર=પાડ, મેહેરઆની.

જન્મ સુધી=જીવતાં સુધી.
ધર્માત્મા=ધર્મી, દયાવાન.
યાદ=યાદી.

હકીલો=જમી, આડો.

આગ્રહ=મોહાશ.

સામર્થ્ય=પણ, જોર.

વિરિમત=અબળએબ.

ઝોળો=હારમાં.

પ્રસન્ન=ખુશી.

નિષેઃ=હમેશાં.

સનાચાર=પરદારત, ખાખર આતં.

દિદ્રતા=કંગાલપણું, ગરીબાઈ.

ઉદાર=સખી, દાના.

આચરણ=સારી ચાલ, સારા કૃત્ય.

સાધુ=સારા યુગ્મનો, યુગ્મી.

માર્ગે=રસ્તે, ચાલે.

ભાગ્યવાન=નસીબવાન.

ભુંછ=જમીન.

યોગ્ય=જાયક.

પુત્ર=છોકરો.

રતુતિ=મંદગી, પ્રાર્થના.

જમની.

ડાહી=શાણી, અકલવાળી.

માયાણુ=દયાણુ.

અન્યાય==વાંક, જોડું કામ, યુ-હે.

મમતાથી=હેતથી.

ધમકાવી=ખીજી. ધુસાથી કહ્યું.
ઝોઢણાનો=ઝોઢેલા લુગડાનો, બાં
[ધણીનો.

ચિતારે=છાંસી પાડનારે

નાનો સારંગીવાળો.

પ્રવેશ ૧લો

કૃણુદાસ અને હીરો.

વેડ=ઉઠવેડ, નકામું વૈતર.

બુદ્ધિમાન=અકલવાન, બુદ્ધિવાન.

ગુરુજીએ=મેહેતાજીએ.

સરકૃત=પ્રાસણી ભાષા.

શ્લોક=સરકૃત કવિતા.

પ્રાકૃત=ભાષાતર, તરજુમો.

આરંભ=શરૂઆત.

અવકાશ=તવગાશ, કુરસદ.

પાંધરોજી=તરતર.

કિશોગે=કામે.

પચાવણું=હજમ કરવું.

નવરો=મોકળો, છુટો.

સંધ્યાકાળ=સાંજનો વખત.

ગવૈયો=ગાનારો.

ગાટ=રાહ.

ગભરાય=અકળાય.

ક્ષણ=પળ.

સખીઓ=મેનપણીઓ.

બોલાવણું, = તેડું, નોતરું.

સંબધ = બેલાપ, રનેહ.

ડીસે = ધુરસે.

કોસલાવતાં = સમજાવતાં.

પ્રવેશ ૨જો

ગોદાવરી અને હીરો.

કુચેટા = નીચ મળક.

પ્રાર્થના = અરજ, વિનંતી, કાલા [વાલા.

પ્રકૃતી = તપ્તી એત, હાલત.

શિથિલ = મંદ, કમજોર.

હરહરો = ચાહતો.

આગતા સ્વાગતા = પરોણા ચાકરી [અરદાસ

સાહેતા = મદદ.

સિદ્ધ = તપર, તૈયાર.

મેડા = માળ.

પ્રવેશ ૩જો

હીરો, ગોદાવરી, ગહ

રી, મહાલક્ષ્મી.

અરસ પરસ = એક ખીજને.

સેત જી = એક જાવડું સુદર, ખીજા

મેહેનત = તરદી, મમ. [નું.

ઘટે છે = લાયક છે.

નિભાત = નકી, આતરજમાં.

વિવેક = લાયકી.

પ્રવેશ ૪થો

હીરો, ગોદાવરી, ગૌરી મહા

લક્ષ્મી. કૃષ્ણદાસ.

પ્રથમ = પહેલું.

માન = આપર.

પુજા = ઇપકોદેવો (માન આ ઠેકાણે- [ન.)

ચમકાને = ચોંકાને, ગભરાઇને.

સેવામાં = ચાકરીમાં.

ચીંતા = શીકર.

ગુન્નમાંથી = ગજવામાંથી.

ખોળો = લીટીઓ.

લાજ = શરમ

આમા = હુકમ. ૨જી.

મીઠાઇ = અરશી વગેરે.

મુરબ્બો = ખાંડની ચાસણીમાં ભેલી

[મીઠી કરેલી કેરી

પ્રવેશ ૫મો

કૃષ્ણદાસ, ગોદાવરી, મહાલ

ક્ષ્મી, ગૌરી.

ઓઠીંગણું = અઢેલવું.

પસારીને = નાંખા કરીને

ગૃહસ્થાઈનું=મોટાઈનું.

લક્ષણુ=ચુણુ.

કૃતાર્થ=ન્યાય, સુખી.

સત્કાર=માન.

નિશ્ચય=નકી

શાણુ=દંદ્યા.

આડો=હઠીલો, ઉલટો

તાસક=રકાખી.

વળગે છે=માઝે છે.

ગળવા=મીઠા.

આણુ=લાવળ.

ચેત=નિરાંત.

ડાંડ=લકડી.

દુઝટાઈથી=જુડાઈથી, ખરાબ વિચારથી

[રથા

ચીકટાઈ=અગડી, ચીકટીયછ.

સ્વસ્થપણે=નીરાંતે, ચેતથી.

દૈવયોગ=ધર્મવરી બનાવ.

કુખ=ખાજુ, બગલ નીચેનો-

[ભાગ.

ડાઘ=ડાપો, ધાણું.

વિપતિ=કષ્ટ. આપદા.

લગાર=યોડો વખત.

ખોડું=નાજુથ. દલગીર.

આગ્રહ=કાલાવાલા.

ચૈઉટા માં=અજરમાં.

આણુખોલાઓ=ખોલાઓ વગરનો

દાંડાઈ=લકડીગાઈ, હજારાઈ.

સ્નેહી=હેતેશી. વાહાલો.

દાંતીઆ=ચીડીયાં.

પ્રવેશ ૬૭૦

ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી, ગૌરી,

હીરો, કૃષ્ણદાસ.

કરાવવાને=મુકર કરવાને.

ગાનતાન=સારંગી સાથે ગાવું તે.

કિતાવળો=વેહેલો.

ધર્મ=પુન્ય.

જગત શેઠ=જગતનો ધણી, રાજા.

દોષ=અપરાધ, ગુન્હો.

ઉધગણું=ટીપ. (૩૩)

ટીપ=ઉધગણું. (૩૩) ડગરીબની મદદ

[સાચ પૈસા એકઠાકરવા તેવાદી.)

તડખુચ=એક જાતનું ફળ.

પ્રવેશ ૭૭૦

મહાલક્ષ્મી, ગૌરી, ગોદાવરી

કૃષ્ણદાસ.

જૂટવવાને=છીનવવાને

ભાગ્ય=નસીબ.

સિંહેવાતા=ખમાતો.

પ્રવેશ ટમો

મહાલક્ષ્મી, જોદાવરી, કુંજ

દાસ.

મળવુંકું=એકઠાકું વું.

ગુનામ=ચાકર, શેવક.

મુકયો=છોડવો.

લખી=લાંખી.

લેક્ષીન=પણ પરંતું.

જદસે=જવારથી, તે વખતથી.

લેકર=લખતે.

કીનરી=સારંગી

કસબ=હુનર, હોશીઆર.

તોખી=તોપણ.

આગે=આગળ.

ગુના=તકશીર, ચુક.

એસૂર=મુરવગરનો, શીકું.

લક્ષ=દેવાન, ચીત.

ગાયત=ગીત, રાગ.

હસ=આ.

તન=શરીર.

ધન=પૈસો.

ખડાહ=મોટાહ.

નેત્ર=ખાંખ.

માટી=ધુળ.

મિત્રાહ=મળીગાહ.

હાડ=હાડપિંજર. શરીરનું ખેંચ.

જલે=ખળે, સળગે.

માલી=ભારી.

પોલી=પુલી.

આપનેઆતર=આપને વારતે.

મેહિલ=મોટીહવેલી.

જંગલ=રાન, ખીનવસ્તીની જગા.

સોયા=સુતો.

રંહત=ફેરેછે, ભાલે છે.

કખીરા=એક પંથ ચલાવનાર, ગુરૂ
[નું] નામ,

સુતો=સાંભળો.

ભિયા=ભાઈઓ, આદમીઓ.

ડુબ્બગાહ=ડુબ્બીગાહ, ગર્ક થઈગાહ.

દુનીઆ=જગત.

મંદર=મંધુર, સારું.

વિપતિ=આપણ, હેરાનગતી.

આજરી=માંદો.

તમ=તે વખતે.

માહ=માતા.

દેગી=આપણો.

મુઝે=મારે.

કયા=થું.

ચહિયે=જોઈએ.

ખાવંદ=ધણી, શેક.

રોટીકા=રોટલાનો.

કુકડા=કડકડા.

દેઓ=આપો.

બસ=પ્રરતું, જોઈએ તેટલું.

હોગા=યશ.

બહુત=ધણો, અતીથય.

એહશાન=ઉપકાર, મરખાની.

બુઠા=ધરડા.

પીતા=આપ.

મીલકર=એકઠામળીને.

ઉતતે=એતે(મારા આપે)

સારે જનમમે=આખી જીંદગીમાં

આદત=ટેવ. માણવરો.

ઠઠામાં=મસ્કરીમાં.

અમથો=નકામો, ફેકટ.

ફળ=ફાયદો. લાભ.

ગટફ=આછગયો.

લપેટેલું=માંધીને, લપેટીને.

મેલો=ગંદો, ધુળવાળો.

ખમરદાર=જગૃત, હોશીઆર.

ખખર્જીગા=વગાડીશ.

કળેછે=દુઃખેછે.

વીઠાઇ=જીવીવખતે આપવું તે.

બાલી=પકડી, કબુલાત.

પ્રસન્નતાથી=પુરીથી.

અંગવસ્ત્ર=હુગડું.

કદવાણુ=ભણું, સારું.

ખેદ=દલગીરી.

એતેમે=એટલીવારમાં.

ઢીલગીર=નાખુશ.

હુવા=થયો.

ફજેતી=ગેરઆખર.

ચચુવાળેછે=તપાસેછે, જોયછે.

ધર્મર્થ=ધર્મતેવાસ્તે.

ખદર=અહીંઆ.

જગટ=આગ્રહ, બોહાશ.

અનાખલા=રેંગ. પીડા.

તનદુરસ્તી=આરોગ્યતા.

પ્રવેશ હમો

ગોદાવરી, ગૌરી, મહાલક્ષ્મી,

હીરો.

લજવવાનું=શરમાવવાનું.

રસભંગ=હરકત, અડચણ.

વાંક=ચુન્હો.

કમાડ=મારણું.

ખરાખી હુધ=ખરાખીથઇ, નમોદ

[ગયું].

કરીવળ્યા=વિટલાઇવળ્યા.

સખકુછ=સઘળાવાના.

તોડડારી=તોડી નાંખી, ભાંગીનાં-

[ખી.

સખ=સખળું

ફાડી=તોડી, ભાંગી.
 ફાડ=ચંડાળ. પાપી.
 ઇતનેમે=એટલામાં.
 ઇતને=એટલા.
 દીપ્તજાવ=પતાવ, જોવાદે.
 બાવરા=ગાભરા.
 ગિનેબી=ગણેલા.
 ધરકે=મુકીને.
 ડાલા=મુકા, નાંખ્યે!
 ઉસકી=એની.
 ફેર=પછી.
 તર્ક=માથુ, તરફથી.
 દો=મે.
 દુટગલ=ભાંગીગલ.
 દહિરા=નાશીગયો, દોડીગયો.
 હાયરે હાય=દુઃખતા એકાએક પો-
 [કાર
 ખાવંદી=એકાએકી, ધણીઆણી.
 ઉસમે=એટલાથી(એટલા પૈસામાં)
 ખાવા=ખાપ.
 અંચુડી=વીટી.
 સાહિત્ય=સાધન. સામગ્રી.
 રસેલી=ઢોલચઢાવેલી.
 ખીક=ધારતી. દેહસત.
 જન્મગાંઠ=જન્મદીવસ. વરસગાંઠ
 આબુપણુ=ધરેણું, સણુગાર.

પ્રયત્ન=મેહેનત.
 સંભાળીને=સાચવીને.
 ખડે=મોટા પૈસાદાર.
 જાનેકી=જવાની, પૈસવાની
 મુશ્કેલ=અઘર.
 ધકકે=અડસેજા, આચકા.
 ખુચી=છીનવી.
 નાગો=હુગડાં વગરનો.
 નીશા=ખતરી.

પ્રવેશ ૧૦મો

ગોદાવરી, ગૌરી, મહાલક્ષ્મી,
 કૃષ્ણદાસ.
 ખોટું=માઠું, નઠાર.
 માર્ગ=ચીત, ચાલ.
 શીખામણુ=સમજુતી, જ્ઞાન.
 નીચકર્મ=દુષ્ટકામ, હલકું કામ.
 ઉત્સાહ=હોંસ, આગુતા.

પ્રવેશ ૧૧મો

ગાપાળદાસ, ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી,
 ગૌરી, હીરો, દોલતસિંગ
 ઉપકારી=આભારી.
 સલાહ=મસલત, વિચાર.
 કીરપા=મેહેરખાની.
 મંગલેતા=માગીલેવું.

દુરત=સારં, વાજાખી

આપસકી=પોતાની

કહુ=ક ઇ પણ

છોટે=નાને

હાક=પ્રમ

આકર=આવીને

ખીખી=ઓગત, બધરી

દુસરેખી=ખીજો

સકુત=મોલ, કેકેવું.

સખી=ઉદાર.

દંડીલા=લુઆ, લાંઠ.

પરવા=દરકાર.

ભાગા=નાદા.

છુપકર=સંતાઇને.

તદ=તેવારે.

ઐચિંતા=નહીં જાણાય તેમ, જ

[ણાયા વગર

દુષ્ટ=હલકું, નીચ.

અધર્મ=પાપી, ધર્મથી ઉલટું.

કર્મ=કામ.

રવાધીન કરં=હવાલે કરં.

ઉદાર=સખી.

દાગ્રિધી=ગરીબાઇથી.

પીડાયલો=દુઃખી થયલો.

સર્વસ્વ=સઘણું, બધું.

અન્યાય=ગેર ઇતિસાફ.

વાસના=રેહેણી, ચાલ ચલાણ.

સાપાશ=ધન્ય.

પુરે=નહારા.

ખરકત=ફાયદો, લાભ.

મૈયા=મા, છ.

મત=નહીં.

હદર ઉદર=આમતેમ.

મિલાજીગા=પેદા કરીશ.

સાધુ=વૈરાગી.

ખિજમતમાં=ચાકરીમાં.

નમે છે=પગે લાગે છે.

એકિલા=એકલા.

ચટાઇ=સાફડી.

પઠાયા=ભાણાઓ, શીખઓ.

કમાઇ=પેદાસ.

ગર દર્જી=નાખી દર્જી, દુર કરં.

નાકુવત=નીરગત.

ઉકાયા=ઉંચકયા.

ખીટ=છીત, સુગ

હોનેકી=ખનવાની.

ગાવનવાળા=ગવૈયો.

પોસતા=પેટ ભરવું.

ત્રેવડ=ગોડવાણ

ધર્મશાળા=ગરીબો કે મુસાફરોને

રેહેવાની જગા

અશકત=શકતી વગરના.

સંરક્ષણુ=સારાં રક્ષણુ, બચાવ.

કુલા=કુળડાં.

ધર્માત્મા=પુન્યવાન.

આત્મીકી=હૃદયડાં.

લોહ=લુહરી.

પ્રવેશ ૧૨મો.

ગોપાળદાસ, ગોદાવરી, મહા!

લક્ષ્મી, ગૌરી, અને હીરો.

નિદ્ર કર્તા=હરકત કર્તા

હનર=નવાય.

સાક્ષી=સાહેબી.

મીઠાબાતી=ઉજાણી.

ધા=ચટ્ટો. બાળાપો

વેદના=દુઃખ, ગીડા.

સંગતિ=સંબંધ,

પ્રવેશ ૧૩મો.

ગોપાળદાસ.

ભા=ગીડીક, ધાસ્તી.

કુલક્ષણુ=નકારી ચાત.

વર્તમાન=સમાચાર.

સમય=વખત.

ઉપાય=યુક્તિ, પ્રયત્ન.

દુર્ગુણુ=નકારા ગુણુ

નિદાન=આખર, છેડો

પ્રવેશ ૧૪મો.

ગોપાળદાસ અને કૃષ્ણદાસ.

આગા=હરમ.

ગુરુ=મહેતાજી.

પાંસરી=સીંચી. બરાબર.

આખર=નવાઈ.

નિરરકાર=મુછનાર.

આરડય=પ્રમ બરાડ કીકું.

અનાડી=બેનાકુક સરખો.

મડળીયાં=ટોળીયાં.

ચોડર=મળો, તમાસો.

વાકા=કેડા

ચોડી=સીંચાઈનો પેહેરો.

પ્રત્યક્ષ=પ્રકુ, દેખીતું.

રકા મુકી=હડસેના હડસેની.

અબ્દાજતાં=ગકલતથી.

પ્રાણુ પ્રિય=જીવાલેવા વહાલા.

તડછોડે છે=અસેડી નાંખે છે

[(સીસમાં)]

લજબો=ગેર આખર કીચી.

પ્રવેશ ૧૫મો.

ગોપાળદાસ, ગોદાવરી, મહા

લક્ષ્મી, ગૌરી, કૃષ્ણદાસ, અને

હીરો.

મમતા=હેત.

યોગ્ય=લાયક.
 શિક્ષા=સગળ
 આંખો કાઢીને=કોળા કાઢીને.
 નિશ્ચય=ખાત્રી.
 ખળ=જોર, કૌવત.
 આશ્ચર્ય=નવાઈ.
 ભાષાંતર=તરજુમો.
 દોળી=રેડી, નાંખી.
 ખટખટ=ભાંગગડ.
 દયાનમાં=નજરમાં.
 હાંકી=કાઢી.
 ઉપદ્રવ=મન, દુઃખ.
 રદખદલી=કાલાવાલા. આજીજી.
 અન્યાય=ગુન્હો, તકસીર.
 ક્ષમા=માફ.
 જુલમ=જખરજસ્તી.
 સૃષ્ટિ=દુનિયા.
 રતન=સાગ છોકરાં.
 દર્શન=નેાં જોવું.

મેના.

મેના=એક જાતનું મધુર ગાન ૩
 [પક્ષી

પાંજરૂં=પીજરૂં.
 મધુર=મીઠું
 મોહિત થઈને=લલચાઈને

ઉતાવળો=જલદથી
 વેચાતી લઈ=ખરીદ કરે
 ચારો=ખાવાનું
 છેડો કાઢીને=પદ્ધતી પકડીને
 હઠ=મોહોશ
 ખુખસુરત=શોભીતી. સુંદર
 ખસાંડ=જગત
 ખાતાં=કોઠા
 બિલોરી=એક જાતનો સુંદર કાચ
 હાંપો=ખુમ
 હાજમિત=ખારોમીત
 ત્રીલોક્ય=ત્રણ લોક (સ્વર્ગ, મૃત્યુ
 [અને પાતાળના.
 નિર્મળ=સ્વચ્છ, ચોખ્ખું
 ગળથું ગળથું=મીઠું મીઠું
 લીલાં=તાલો
 ફફડાવે=હલાવે
 મચ્છીઓ=મોકી, સુંખી
 અધરફા=મુડાળ
 સ્વર=હિચ્ચાર- ખોલવું
 આત્મા=જીવ
 પ્રસન્ન=ખુશ
 તત=તેવ
 ચિત્રામણુ=છખીઓ
 અર્થ=ફાકટ
 જન્મ ગાંઠ=જન્મમંદીવસ

પુતળી=હીંગલી
 સમુળગીજ=તદન, ખીલકુલ
 નરો=તદન
 ઉપવાસ=બુખમરો
 ધનધ્યાટ=અવાજ, ધનકારો
 શક્તિ=ગતી
 ગાભરી=અસાવધ
 ધ્રુવતી=કાંપતી
 નિર્દય=ધાતકી. પાતી
 સાવધ=હોશી આર, જાગૃત
 ઓઢણુ=ઓઢણી
 બક્ષીસ=અક્ષીનદા. ભેટ
 બંધીખાના=કેદખાના
 ખાય ભરાવી=ભેટી પડી
 સંભાળજે=અરદરત કરજે
 તજવીજ=ગોડવાણ
 ખીચી કુંકા=હોકરીની રમવાના એ
 [ક જલવા રમકડાં
 ધાટો=સાદ. અવાજ
 દશા=અવરથા. હાલત
 વ્યાકુળ=અકળાઈને, કષ્ટથી
 પરાળ=ભાતનું ધાસ
 પચ્ચાતાપ=અરતાપ

છોકરાં જે કવરૂં થવાને ઇછે.
 કમરીરાય.

સ્વતંત્ર=આપ અખત્યાર
 હરછે=ચાહે છે.
 અમકાર=તવાઈનું કામ
 પ્રતિમાજ=સોગજ, કસમ
 કોડ=લાડ
 મરકરી=મનક
 અટકાવ=હરકત
 અધીકાર=અખત્યાર
 સંભાળતા=અરદરતલેતાં
 જડ=સુસ્ત, ભાર
 ચોળતાં=ખંજવાળતાં
 શીરામણ=સવારનું જમણું
 ગંજકે=ગોળપાને
 કોરડા=લુંગડાંને વણીને કાઢેલા
 [આખખો.

પારધી=શીકારી
 ગાભરી=અકળાયલી
 સંગાયે=સાથે
 ડીસાઈને=ચુસ્સેયઈને
 દાવ=રમતનો ફેરો
 દેવું=કરજ
 નીસંચો=ઝાકળોથયો
 ઠગવિદ્યા=લુપ્તપાઈ
 ચરખડીને=અડીને, કચકચીને
 શીશુડો=સીસોટી

કરકળવા=અપડવા
 છડી=ચપ્પુ
 ઢોંગલી=પૂતલી
 પછાડી=અકાળી
 રંગદોળી=મેલીકાળી
 વેળા=વખત, તૈયારી
 પીરશિએ=પુરીએ
 રસોડા=રસોઈખાનું
 નાના પ્રકારના=વિવિધ પ્રકારના
 પકવાન=મીઠાઈ
 ઉપદ્રવ=મળ
 આહારકર્થો=ખાધા
 વારતો=અટકાવતો
 ઓડકાર=ગળચીકું
 ઓથે=પડદે
 હોજ=હવાડો, કુંડ
 નાવકુંડ=હોડકુંડ
 વાંચો=અટકાવ્યો, નાકહી
 કઠિણ=મુશ્કેલ, અઘરું
 ધોકલી=હડસેલી
 ડોલવી=હાલવી
 ઝોક=ઝોકો, નમીજવું
 વા-પવન
 વેગે=ઝડપ, હતાવળે
 ત્રાસે=ખીક
 સેડ્યાંસવર્યા=શેકપોત કર્યાં

અકરંત્યાં=ખાકુંધર, દકાળવાં
 અમળાવાં=ચુંચાવા
 મુછા=ધેન, અભાતી
 કપ=કુત્તરી
 નિતિ=દુઃખ, આપદા
 નિર્ગતે=ચેનથી
 હકમમાં=તાબામાં. આગામાં
 સિધ્ધ=તૈયાર
 કાકી=જુકી. (ઓસડ)
 અજગણુ=અપચો
 ગુણકારી=કાયદાકારક
 ઝેર=ખાધાથી મરીજવાય એવી-
 ચીજ
 પાંકું વસમું=આકું તેકું

કાંટાનાં ઝાંડ.

ગૃહસ્થ=આખરદાર માણસ
 સંધ્યાકાળ=સાંમીસાંજ
 રમણીય=શાંભીતા
 અસ્તપામતો=આથમતો
 કદપના=વિચાર
 ભરવાડ=ધેટાં ચરાવનાર
 ગાડરાં=ધેટાં
 સુસ્વર=મધુર ગાયન
 સંતાપ=દુઃખ
 ઓઠા=હુગડાં, ઢાંકણ

અમયો=નકામો, ખોટો
 આશ્રિત=આસો મહીનો
 દેશી=પેરભાવથી
 યોગ્ય=જાયક, ધારત
 વ્યર્થ=કોઈ, નકામું
 સંલુપું=લેકલું, ખમલું
 ચોદાં=લુપ્યાં
 શર=ઝુસ્સો, તામસ
 પરાક્રમ=મોટું કામ
 પરાક્રમાં=મગરકામાં
 પ્રાતઃકાળ=સવારનો પોહોર
 હોસે=જો મં ગથી
 કારે=માજીએ
 હુમ=ગડમડ, બુમરાણ
 પચરંગી=ભાત ભાતના રંગના.
 અમલારી=અચંચો પળવનારા
 લુટાલુટ=એંચાએંચ
 ચક્રિત=વિરિમત
 પ્રકારે=રીતે
 સંહિત=સાથે, જોડે.
 ઉદાર=સખી
 આશિઆજો=શરમીદો

દેવજી.

કામળીઓ=ધામળીઓ
 અક્ષત=બુદ્ધિ

ચળી=ખસી
 કંતેતી=ગેરઆખર
 હોટા=પથરા, દેકાં
 સર્વ સહે=અધુંએ ખમી રહે.
 બકાર=બુમશોર
 ટોળામાં=મંડળીમાં
 અડકાવીને=અંધકરીને
 વતન=જાગીર, મીલકત
 વાદ=કળાઓ, મુકરદમો
 કર્મ=તરીખ
 રવરથપણે=હોશીઆરીથી.
 ભોગવતો=વાપરતો
 સહાય=મદદ
 વતી=વધારે, ઘણી.
 અન્યાય=ગુન્હો, તકશીર.
 ક્ષમા=માફી
 અપરાધ=ગુન્હો. તકશીર.
 દોત=ગરીબ, કંગાળ
 પ્રાર્થના=અંદગી. રતુતિ
 વાર્ધા=અટકાવ્યા, ના કહી
 ચેષ્ટા=મનક
 હુંપો=બુઝીનો પોકાર
 સરદારી=ઉપરી પાણું
 કલખજાટ=શોર બકાર
 શિક્ષા=સજા
 અવગણના=મેદરકારી

દાણા વીણનારી છોકરી.

પાત્ર=નાટકભવવામાંભાગલેનાર

હુંપડાં=નાના હાલકાં ધરે.

રચના=ચોભા

પ્રવેશ ૧લો (જમની)

આનંદ=ખુશી

પ્રસન્ન=ખુશી, ગમતું

લણનાર=વીણનાર

સાર્=ભલું, કદવાળું

પડયાં આપડયાં=પડેલાં અડેલાં

કદના=કણસના

વેગળેથી=દુરથી, આવેથી

પ્રવેશ ૨જો

સાહુકાર=ભલું, આગરદાર માણસ

હુંટી=છીણવી લે છે

કર્કાં=સાખીત થયાં

ખીરાવોછો=દબાવો છો. ધમકાવો છો.

[વો છો.

અમ=મેહિનત

અડી=અડકી, છેડી

હીંડ=ચાલ

ચોકી=પોલીસને રેહવાની જગા

પાંસડી=સીંધા

અનર્થ=અગાડ, નુકસાન

ખીનાડ=નુકસાન

માતખર=પૈસાદાર

ન્યાય=ઈનસાફ

ન્યાય કરનાર=ઈનસાફદાર

માત્ર=ફક્ત

પ્રવેશ ૩જો

વિસામો=આરામ

દૈવવાન=ભાગ્યશાળી

વીડ્યો=ગાળદેવાનોશબ્દ(બૈરાંનો).

ખંડુક=પીરતોલ

પ્રવેશ ૪થો

કિતર=જવાબ

ચોરી=ચોરીનું તોહામત

કાલાવાના=આજીજી

આનંદ=ખુશી, હરખ

સ્વરથ=નિર્જીવ

આણી=જાવી

ગરજ=દરકાર

સહાયતા=મદદ

પોખ=લીલા દાણાના કસણાંને સે

[કી દાણા કાઢેના તે

જગવાઈને=શરમાઈને

આશીર્વાદ=દુવા

કારભારી=કારભાર કરનાર

નોંદવાને=નકામુ ઉગેલું ધાસ કાડી

[નાંખવાને

ભાગ્ય=નસીય
સંક્રામ્ય=અણુગમનું
ભા=પીક, ડર

પ્રવેશ પમે

આકૃતિ=આકાર, ચેહરો
દશા=અવસ્થા, હાલત
ઉત્પન્ન=પેદા, સરજેલી
સંશય=શક, વેહમ

પ્રવેશ હો

વળગે છે=આઝે છે
મુર્ખ=વગર વિચારનો, મુઠ
પાંસરી=પરાયણ, વાજાળી
નવરાં=ખીત રોજગારી
વારત્તે=અટકાવત્તે
પીડા=દુઃખ, વિપતી.
સર્વદા=હમેશાં
ધર્મ=દયાથી આપવું તે.
દયાવીને=ધમકાવીને
ઉઘાડું=ખુલું, રપટ
નજા=નમનત ઇ, શાંતસાઈ
સંદેહ=સંશય, અંદેશો
સમાગમ=સોખત, એકઠા મળવું તે
નિર્વાહ=ચુલરાત
રાજ પત્ર=સરડીશીકટ, રાજનામું
પ્રમાણ=સાંખીતી

ચોકરીદાર=તપાસ કરનાર, પટેલ
પરાક્રમનું=પોતાની બલતે મળવેલું
મઉઆ=ભીખારીઓ

જાંચ=રસવત
તર્કની=હાયતી પેહલી આંગળી
મુડો=નદારો

રફતી=ટેવ
અટકળ=તર્ક. વિચાર
કાટવાળ=કોજદાર

નાહક=નકામું, ખોટું
નિમિત્ત=તોહામત, ખોતાનું
છળપો=હગો

ફડફડતો=ખડખડતો

પ્રવેશ હમો.

બહે છે=જવે છે, બાળે છે
સમજણ=અફજ, પોહોંગ
પસંગ=વખત, સમય

ચુલરાત=ચુલ્લીઅલ
કંકારતા=નિર્દયતા
અધીકાર=અખત્યાર

અનર્થ=ખગાડ
વર્તમાન=ખખર, સમાચાર
તાકી=સખતાઈ

પ્રવેશ હમે

કુપકારી=આભારી, આશીર્વાણ

ખીછીશ=ગભગહ/શ
 ઝોળખાણ=પીછાત, મેજાપ
 વેહેમ=શક
 રમાણીય=શોભીતી, સુંદર
 બાડકી-વાહાલી (ખ્યારમાં)
 સન્કાર=આવભાવ, આસનાવાસના
 પેટ ભરવું=ગુજરાત ચંપાવવું
 એપેજ=વખતેજ, વારેજ
 ભાગ્ય=નસીબ
 મોખવારી=દાણાનો સખત ભાવ
 માતખર=પૈસાદાર
 વૈતરો=મજૂર, વેઠીઓ
 ભજન માર્ગ=હથ્થરની પ્રાર્થના કર
 [વાની રીત]

નીશા=ખાતી
 કુટુંબ=કુળ. વંશ
પ્રવેશ હમો

દયાવાન=દયાળુ
 ગમટ=પ્રકલ્પ
 દગિદ્રાવરથા=ગરીબાઈ
 કકાણ=મુશ્કેલ
 સગુણ=સારો ગુણ
 મોટતણી=એક અટક છે
 હકીકત=હેવાલ, બ્યાન
 અપવાદ=ખાત્ર, અટકાવ
 તીરસ્કાર=ધીકાર

કદયાણુ=ભયું. સાઈ
 પરસ્પર=અરસપરસ, એક ખીજાને
 અનુભવ=સુખ, વૈભાગ
 નિર્દય=દયા વગરના, કઠોર
 દીવર=ધણીથી નાનો ધણીનો ભાઈ
 અંતઃક્રાળ=મરવાનો વખત
 કૃતમતા=ઉપકારના બદલામાં અપ
 [કાર કરવો તે]

યેભ=વખત, સમય
 ભર્તોએ=ધણીએ
 જઈ પડયો=ફસાયો, સપડાયો
 ખારગિર=ધોડેરવારે
 શુરાપણું=ખાણદુરી
 પાયગા=રવારની ટુકડી
 છાપો=ધસારો, હલો
 સર્વસ્વ=બધું એ
 જખમ=ધા
 સેનાપતી=લશ્કરી સરદાર
 સિકારસ=ભજામણ
 રાતાં=સારા થતાં
 રવાનગી=જવાનું. ઉઠાંતી
 વૈકુંઠવાસી=દેવને ઘેર રહેવાજુતે
 વિદ્યાભ્યાસ=વિદ્યા ભણાવવી
 સંભાળ=ખરદસ્ત
 પ્રિતિપાત્ર=હેતને લાયક
 ઓડકાર=ગચરકું

વર્ણન=અધાન
 આળા=ચેષ્ટા
 સુખ સમાધાન=તીરાંતનું સુખ
 હર્ષનો વાધુ=અત્યંત ખુશી.
 ભાગ્યેદય=નસીયનું ખુલ્લું
 મુળ=મુખ્ય કારણ
 ભેટ=અક્ષીસ
 ધાર્મિક=ધર્મદાન કરે હેવા

ગંગા અને જમના

પ્રાતઃકાળે=સવારના પોહારમાં
 વસંતઋતુ=નવાં પાંદડાં આવવાની
 [મોસમ(માહાકાગણુમહીને)
 શ્રીમંત=પૈસાદાર
 હાજરી=આવાનું
 સુખડી=મીઠું આવાનું
 રૂચિ=મુખ્ય
 પદાર્થ માત્ર=સર્વ સ્ત્રીને
 અનુકુળ=મદદ આપનાર
 મંદ=ધીમો, શાંત
 સુગંધ=ખુશબોદાર
 શીતળ=ઠંડો
 રૂપરશ્મિ=નાગવું
 ત્વચા=આમડી
 રસના=જીભ
 પુષ્પ=ફુલ

કાર્ણ=કાન
 વિપય=આખત
 માલિક=ધીમો, ઠંડો
 યકિત યદને=અચાંખો પામીને
 હુખો=ધી અથવા તેલ ચોપડવા
 [વગરનો

દ્રષ્ટિ=તજર, નીચા.
 રતબ્ધ=મુગી, સ્થીર
 આડી વાટે=આડે રસ્તે
 અંતે=આખરે, છેલ્લી વારે
 એ ચતાણુ=એંચાએંચ
 રનેહાર્દ્ર=પ્યારવાળા
 ક્રોમળ=મીઠા, મંદુર
 યોજા=હીમત
 અર્થ=ફોફડ, નકામી
 તચ્ચ=લુગડું
 સુખડી=મીઠાઈ, ખરશી
 પ્રાયક્ષ=ખુલું
 સખી=પેનપણી
 ધર્મ વાસના=ધર્મીજાણું
 ગણધુ=મીઠું
 નિશ્ચય=ખાતરી
 નિરોગી=તનદુરસ્તીવાળું
 ક્રોધ=ગુરસો
 બળવાન=જોરાવર, મજબુત
 અડવાણી=ઉઘાડે પગે

પગરખાં=જોડાં

ભિ=ખીક

ભાંડું=ભાઈપિછેન

ગમી=પસદ પડી

ખામુખા=નકી

અનુભવ=મુખ્ય

અભાવ=અણુગમે

ઠીક=ખરાબર

ખરખરેછે=દુઃખાયછે

ધાતાળ=ઉદાર

નિમિત્તે=કારણ, ખાનું

અચરત=નવાઈ

કાંકરા ઘાલીશ કાનના ઉપનાભા

[ગમાં કાંકરા ઘાલી એક

[જનતનીસજ્જ કરવી તે.

સંશય=શક

વિષયીત=ઉત્તરી

વાસના=વિચાર, મનોભાવ

ઠેશો=હોકરે

કળ=છીક (વાગવાથી શરીરમાં ઝમ

[ઝમાટ થાય છે તે

ચિંતા=પીકર.

નિતિ=સારી ચાલ

અધકટું=ખોટું, ગેર વાજખી

મુન=મરી ગઈ.

સંદેહ=સંશય, શક

દરિદ્રમાં=ગરીબાઈમાં

જાતયે=જાતખી

ખોટું=ગેરવાજખી, નકાર

કર્મ=કામ

આચરશે=કરશે

દોષ=ખાધ. પાપ

પિતૃ=દુઃખી

એકાદું=એકુઆદ

મારીક=ઝીણી, પાતળી

ખાદીના=દોડીના

ઉપદેશ=મોઘ

ખીનોડ=કનોડ

સાચવું=ખચાવું

કામળી=કામળ

પ્રિતિથી=હૃંશયી, ઉમંગથી

વિચાર=મનમુખા

અજ્ઞાણે=અજ્ઞાણતાં, અચીંતા

ક્ષમા=માફી

સીતળા દેવી=સૈયડ

વારી=મના કાંધી, અટકાવી

પેઠીજ=દાખલ થઈ, ઘુસી

સામર્થ્ય=બળ, દબવત

ઝાંઝીને=પકડીને

મુખ્યન=ખચી

અનદાતાર=અજ્ઞાપનાર

ચોકી=પેહરે

ચાકરી=ચરદાસ્ત

વય=ઉમર

ખાટલા=પલંગ

ખાંખારે=ઉધરેસખાપ

ખૌષધ=દવા, ઓસડ

કંડીઆ=નેતર અથવા કામડીનો
[ગુથેલો દાખલો]

વિજાણો=પંખો

ગીત=ગાયન, કવિત

મીથેલી=ઢાંકેલી, બંધથપલી

પુસ્તક=ચોપડી, કીતાબ.

કેહેણીઓ=કેહેવત, કેણી

કરાર=આરામ

આણસારે=હસારતરી

ઉધડવી=ખુલવી

નખજાઈ=નાકઉતી

ચાઠાં=ચાંદના, ડાઘા

કાન્હે=વાસ્તે, માટે

ચોળી=અધરાંને વાસો તથા છાતી

[ઠાંકવાનું વસ્ત્ર]

શાડી=અધરાંને પેહેરવાનું લુગડું

સગાંવાહાલાં=કુંટુમબીઓ

બક્ષિષ=ભેટ

સામર્ય=જોર, બળ, ગતી,

સન્માન=આબર. માન પ્રતીષ્ઠા

નાનો જગુ.

વતનવાડી=જગીરનીવાડી. ખેતર-

[હાલ્યાદી

વાટમાં=રસ્તામાં

મસાણુ=મુરદાંબાળવાનીજગા, રમ

[સાન

ચોતરો=ચોરો, ડાગુઓને બેસવા
[ને કરેલી જગા

વિજાપ=રડવું

ફળરી=ખેડત

ભેટવાને=છાતીસાથે છાતી દાખવી,

વળગવું

માકું=નકાશ, બદખો

અમથોજ=નકામાં, ફોકટમાં

હાંક-પ્રુમ

કાઠડી=ખાટલી

કરા=હીમ, ખરફ

કરણારસ=દવાઆથેએવો

ખળે=બંધપડે, ખુટે

દીનમોલા=ગરીબીભરેલુંમોલનાર

મણી=તરફ

અકરમાત=એકાએક, ઓઝીતાં

વિરિમત=અચખો

ચરિત્ર=આચરણ, કૃત્ય

અવસ્થા=હાલત

સાળવી=વણુકર

નિર્બંધસતી=બંધનવગરનો

ઉઘોગી=મેહનતુ
 પ્રમાણીક=સાચો, ભલો
 નિરોગી=રોગ વગરની
 મુંદર=પુખ્તમુરત
 ધધો=રોજગાર
 સંકટ=દુઃખ
 નીભાવ=યુજરાત. પોષણ
 ખોટ=નુકશાન, ટોટા.
 હેગન=દુઃખી
 કરજ=દેવું
 બુડયો=ભાંગીપડયો
 બાજ=લીલિજા પૈસાનું ભાડું
 અકળાયાં=ગભરાયાં
 ઉપવાસ=કડાકા, આધાવગરનાદીવસ
 દેવવાન=ભાગ્યવાન, નસીબદાર.
 નિર્દય=દયા વગરનો.
 બંદીખાના=કેદખાના, તુરંગ.
 ડાહ્યાવાહા=આજીજી
 વાયદો=મુદત
 સમ=સોગન, કસમ
 મુળગી=ખીલકુલ, જરા પાણી
 ટાળવા=મટાડવા, દુર કરવા
 સામર્થ્ય=શક્તિ, તાકાત
 પેટે=બદલામાં, અપેક્ષામાં
 ધરણે=અવેજમાં
 વિનંબો=સમજાવ્યો, મનાવ્યો

શાખ=આખર, પ્રતિષ્ઠા
 પીગઈ=ગમખાધી, ખામાસખાધી
 વાસના=પ્રુદ્ધિ, મનનુ વળણ
 ધર્મકૃત્ય=ધર્મના કામ
 વિતાળપણુ=હિડાઉ પધ્ધતિ
 સંવાકાળ=સમી સાંજનો વખત
 સ્વાધીન=હસ્તક, હવાલે
 આર્શીગણુ=ઉપકારી
 ગરબડ=ગોઘાટ, અવાજ
 સ્તબ્ધ=સ્થીર, હાલ્યા આલ્યા વગર
 સાવધ=જાગૃત. હોશીઆર.
 નિરાશ=આશા વગરની
 ચક્કી=તમર. ફેર આવવા
 પ્રેતને=મુરદાને
 મુઠી માટી આપવા=દાટવાને
 અડ=હકીજાઈ, ખોલોશ.
 મુરખી=શૂંક
 વિદ્યાબ્યાસ=ભણવાનું, શીખવાનું
 ભાપણુ=ભાલવું. વાત.
 સંતાવા=ભગાઈ જવા
 મડળી=ટોળી
 કલેશ=સંતાપ
 અનાથ=ગરીબ
 ધટારત=વાજખી, લાયક
 અનુભવ છું=ભોગવું છું
 દિણદાર=કરજદાર, દેવાદાર

પરોપકાર=પારકાનું ભણું કરવું તે

અંકીક=વંચારે

કોળીઓ=બુક, બુકો

ગુણનું=ધાસનું

ભજશે=સેવા કરશે

દર નિશ્ચય=નકી કરાવ

પાત્ર=લાવક, યોગ્ય

ઓટ=તંગી

કલ્યાણ=સંરક્ષણ. સાથે

જન્મ ભુમી=જે જગ્યાએ જન્મ પા

[મી તે જગ્યા

અભ્યાસ=માહાવરો

સકોચ=આચકો

આમ્ના=રજા

અરસપરસ=એક ખીજા જોડે

આગતા સ્વાગતા=આદર સતકાર

અનાય=ગરીબ

ઉકેલુ=ખોલ્લું. કાડ્યું

ઉલટભર=હંશુરી

વિરુદ્ધ=શુદ્ધાઈ

કરજ=દેવું

દીનપણાથી=ગરીબાઈથી

શાભા=આખર

વાંકુ=ઉલટું

નિવારણ=દૂર કરવું

આતર નિશા=નકી આતરી

હરાણ કરવું=લઈ જવું

અંતર=તકાવત

દૃષ્ટિ=નજર, નિઘા

દેશાંતર=આહાર દેશ, પરદેશ

દૈન=નસીબ

આનાકાની=હાનાહાના, વામાંટામા

સંદાર=ઉપરી

તકાળ=તરતજ

તેનાત=હજુર

સાધી=પવિત્ર, સતવાદી

ઉદ્યમ=મેહેનત

સંદેહ=શક, સંશય

ભર્તા=ધણી, વર, યોપણ કરનાર

સર્જન=સારો માણસ

પ્રતિવર્ષે=દર વર્ષે

મુદ્દલ=સ્થાપન પુંજી

સ્તબ્ધતા=સ્થીરપણું

નમન=નમસ્કાર

દર્શન કરે=નોંધ અને નમે

યથારીતક=યોગ્ય

સાર્થક=સફળ

ધર્મ કૃત્યનું=ધર્મના કામનું

રમરણ=વાદવારત

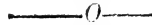
સ્વસ્થ=હોશીઆર

સમાપ્ત.

(૨૬)

પદચ્છેદ.

પદચ્છેદ, એટલે વાક્યનાં પદનું છેદન—વાક્યને તોડીને તે માં આવેલા શબ્દનું વ્યાકરણ કરવું. વાક્યના પૃથક પૃથક શબ્દના વર્ગ, જાતી, વચન, વિભક્તિ, વાર્ણ, ભેદ, અર્થ, કાળ, છત્રાદિ કહીને, તેઓનો એક જીભની સાથે સંબંધ શો છે, એ કહેવું તે પદચ્છેદ છે.

એ પુરૂષને સારો ભર્તાર, સારો બાપ, અને સર્જન પુરૂષ એમ કહેવું.

એ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ. નર જાતિ, પ્રથમાનું એકવચન.

પુરૂષને=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન (અનુપર્ય કર્મ).

સારો=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય ભર્તાર પ્રમાણે) જાતિ વચન.

ભર્તાર=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન. (ઉપર્ય કર્મ).

સારો=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય બાપ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

બાપ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન. (ઉપર્ય કર્મ).

અને=વાક્યયોગી. સારો બાપ અને સર્જન પુરૂષ એ બંને શબ્દને નોડે છે.

સર્જન=અવિકારી વિશેષણ (વિશેષ્ય પુરૂષ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

પુરૂષ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન.
(ઉપરથ કર્મ).

એમ=ચીતી દર્શક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય. (કહેવું, ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

કહેવું.=સકર્મક ક્રિયાપદ, કહે મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ વર્તમાન કાળ, પ્રથમ પુરૂષનું અનેક વચન; “આપણે” એ અધ્યાહાર્ય કર્તા; “પુરૂષને” અનુપરથ કર્મ; “ભર્તાર, બાપ અને પુરૂષ” એ ઉપરથ કર્મો; પ્રયોગ સકર્મક કર્તાર.

—0—

જગુ નિત્ય મસાણમાં જઈ માની જગ્યાનું દર્શણ કરે.

—0—

જગુ=વિશેષ નામ, નર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન. “કરે” ક્રિ. નો કર્તા.

નિત્ય=કાળ સચ્ચ ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (કરે ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

મસાણમાં=સામાન્ય નામ, નાન્યતર જાતિ, અધીક કરણાર્થે સપ્તમીનું એકવચન.

જઈને=અકર્મક, જા મૂળ, મૂળ ભેદ; અવ્યય રૂપે ભૂત કૃદંત.

માની=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ સંબંધાર્થે ષષ્ઠીનું એકવચન.

જગ્યાનું=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ. સંબંધાર્થે ષષ્ઠીનું એકવચન.

દર્શણ=ભાવવાચક નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન; (ઉપરથ કર્મ).

કરે=સકર્મક ક્રિયાપદ, કર મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય
પુરુષનું એકવચન; “જ્યુ” કર્તા; “દર્શ્યુ” ઉપસ્થ કર્મ;
પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

મારે વિરહે કરીને તું ધાણું દુઃખ પામી હૃદયશ.

મારે=પુરુષ વાચક સર્વનામ, પ્રથમ પુરુષ, નર જાતિ, સંબંધાર્થે પદ્મી
નું એકવચન.

વિરહે=ભાવવાચક નામ, નર જાતિ, કરણાર્થે તૃતીયાનું એકવચન.

કરીને=સમ્યન્ધક ભૂત કૃદંત.

તું=પુરુષ વાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરુષ, નારી જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમા
નું એકવચન; “પામી હૃદય” ક્રિ. નો કર્તા.

ધાણું=વિકારી વિશેષણ (વિશેષ્ય દુઃખ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

દુઃખ=ભાવવાચક નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચ
ન; (ઉપસ્થ કર્મ).

પામી } સાધિત ક્રિયાપદ, સકર્મક, પામ મૂળ, મૂળ ભેદ, સંશયાર્થે
હૃદયશ } ભવિષ્ય કાળ, દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; “તુ” કર્તા;
“દુઃખ” ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

અરે! જી જી ઉઠ ઉઠ વેહેલી ઉઠ.

અરે=ઉદગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય).

જીજી=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ, સંબોધનાર્થે પ્રથમાનું એકવચન.

ઉઠુ ઉઠુ=અકર્મક ક્રિયાપદ, ઉઠ મૂળ, મૂળભેદ, આમાર્થ વર્તમાન કાળ,
 ણ, દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; “તુ” અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્ર
 યોગ અકર્મક કર્તારિ.

વેલેલો=કાળ સૂચક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (ઉઠ ક્રિ. જોડે સંબંધ
 રાખે છે).

ઉઠુ=અકર્મક ક્રિયાપદ, ઉઠ મૂળ. મૂળ ભેદ, આમાર્થ વર્તમાન કાળ,
 દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; “તુ” અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્રયો
 ગ અકર્મક કર્તારિ.

—O—
 હું તેને સદા અડવાણી દેખું છું.

હું=પુરુષ વાચક સર્વનામ, પ્રથમ પુરુષ, નારી જ્ઞાતિ, કર્તાયે પ્રથમ
 નું એકવચન. “દેખું છું” ક્રિ. નો કર્તા.

તેને=પુરુષ વાચક સર્વનામ, તૃતીય પુરુષ, નારી જ્ઞાતિ, કર્મયે દ્વિતી
 યાનું એકવચન; (ઉપરથ કર્મ).

સદા=કાળ સૂચક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (દેખું છું ક્રિ. સાથે સંબંધ
 રાખે છે).

અડવાણી=વિકારી વિશેષણ. (વિશેષ્ય તેને પ્રમાણે) જ્ઞાતિ વચન.

દેખું છું=સકર્મક ક્રિયાપદ, દેખ મૂળ, મૂળભેદ, દ્વિત વર્તમાન કાળ,
 પ્રથમ પુરુષનું એકવચન; “હું” કર્તા; “તેને” ઉપરથ કર્મ;
 પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

પણ કાલે આ વેળા અહીં આવવાને વીસરીશ નહીં હો.

—O—

પણ=કારણ દર્શક વાક્યયોગી અવ્યય. (ઉભયાન્વયી અવ્યય).

કાલે=કાળ સૂચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય. (વીસરીશ ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે.)

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (વિશેષ્ય વેળા પ્રમાણે) જ્ઞાતિ વચન.

વેળા=સામાન્ય નામ, નારી જ્ઞાતિ, અધિ કરણાથે સપ્તમીનું એક વચન.

અહીં=સ્થળ વાચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (આવવાને કૃ. ની સાથે સંબંધ રાખે છે.)

આવવાને=સામાન્ય કૃદંત, નાન્યતર જ્ઞાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એક વચન (ઉપર્ય કર્મ).

વીસરીશ=સકર્મક ક્રિયાપદ, વિસર મૂળ, મૂળ ભેદ, નિશ્ચયાર્થ ભવિષ્ય કાળ, દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; “તુ” અધ્યાહાર્યકર્તા; “આવવાને” ઉપર્ય કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

નહીં=નકાર બતાવનાર ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (વીસરીશ ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે.)

હો=ઉદગાર (કેવળ પ્રયોગી અવ્યય.)

ઓહો! જો આજ તે જીવતો હોત તો કેવું સાડું થાત.

ઓહો=ઉદગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય).

જો=વાક્યયોગી (હિભયાન્વયી અવ્યય).

આજ=કાળ સુચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (જીવતો વગર કૃં સાથે સંબંધ રાખે છે.)

તે=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, તૃતીય પુરૂષ. નર જાતિ, કર્તાયે પ્રથમાનું એકવચન; “હોત” ક્રિં નો કર્તા.

જીવતો=“જીવતું” એ અકર્મક ક્રિં નો વર્તમાન કૃદંત.

હોત=અકર્મક ક્રિયાપદ, હો મૂળ, મૂળભેદ, સંશયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; “તે” કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

તો=વાક્યયોગી, (હિભયાન્વયી) પાછળ ગયલા તથા આગળ આવતા વાક્યને જોડે છે.

કેવું સાઝું=ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (યાત ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે.)

યાત=અકર્મક ક્રિયાપદ, યા મૂળ, મૂળભેદ, સંશયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; “તે” અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

આ કીયા ગ્રહસ્થ છે ?

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (વિશેષ્ય ગ્રહસ્થ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

કીયા=પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ; (વિશેષ્ય ગ્રહસ્થ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

ગ્રહસ્થ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્તાયે પ્રથમાનું એકવચન; “છે” ક્રિં નો કર્તા.

છે=અકર્મક ક્રિયાપદ, હો મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ વર્તમાન કાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; “ગ્રહસ્થ” કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

પછી છોકરાં ભેગો એ પણ દેવજી દેવજી હુર્યો ! હુર્યો
કરીને આરડવા લાગ્યો.

પછી=કાળ સૂચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (લાગ્યો ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

છોકરાં=સામાન્ય નામ, સામાન્ય જાતિ, સંબંધાર્થે પછીનું અનેક વચન.

ભેગો=નામયોગી (શબ્દયોગી અવ્યય); (છોકરાં સાથે સંબંધ દર્શાવે છે.)

એ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (એનો વિશેષ્ય “કોઈ છોકરો” અ-ધ્યાહાર્ય છે તે પ્રમાણે) જાતી વચન.

પણ=ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (લાગ્યો ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

દેવજી દેવજી=વિશેષ નામ, નર જાતિ, (કર્મર્થ) સંબોધન.

હુર્યો હુર્યો=ઉદગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય.)

કરીને=અવ્યય રૂપે ભૂત કૃદંત.

આરડવા=સામાન્ય કૃદંત. (ઉપસ્ય કર્મ).

લાગ્યો=સકર્મક ક્રિયાપદ, લાગ મૂળ, મૂળભેદ. નિશ્ચયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરુષનું એકવચન; “એ=કોઈ છોકરો” એ અધ્યાહાર્ય કર્તા; “આરડવા” ઉપસ્ય કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

આ લે, કોઈં લુગડું; લોહો એણે.

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; “લુગડું” એ વિશેષ્ય અધ્યાહાર્ય છે.
 લે=સકર્મક ક્રિયાપદ, લે મૂળ, મૂળભેદ, આગાર્ય વર્તમાન કાળ, દ્વિ-
 તીય પુરુષનું એકવચન; “તું” કર્તા અધ્યાહાર્ય છે; “આ
 =લુગડું” ઉપરથ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

કોઈં=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય “લુગડું”) તે પ્રમાણે જાતિ વચન.
 લુગડું=સામાન્ય નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્તાયે પ્રથમાનું એકવચન;
 “છે,” અધ્યાહાર્ય ક્રિાનો કર્તા.

લોહો=સકર્મક ક્રિયાપદ, લોહ મૂળ. મૂળભેદ, આગાર્ય વર્તમાન કા-
 લ, દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; કર્તા “તું” તથા કર્મ “લુ-
 ગડું” બેઉ અધ્યાહાર્ય છે; પ્રયોગ સકર્મક કર્તારિ.

એણે=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ, “લુગડું” એ વિશેષ્ય અધ્યાહાર્ય
 છે, માટે નામ પ્રમાણે; કરણાર્યે તૃતીયાનું એકવચન.

કૃષ્ણા તું તાઈં કાળું કર.

કૃષ્ણા=વિશેષ નામ, નર જાતિ, સંબંધનાયે પ્રથમાનું એકવચન.

તું=પુરુષવાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરુષ, નર જાતિ, કર્તાયે પ્રથમાનું
 એકવચન. “કર” ક્રિાનો કર્તા.

તાઈં=પુરુષવાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરુષ, નર જાતિ, સંબંધનાયે
 બીજું એકવચન.

કાળું=નામ તરીકે વપરાયલું વિશેષણ; કર્મણ્યે દ્વિતીયાનું એકવચન.
 કર=સકર્મક ક્રિયાપદ, કર મૂળ, મૂળ ભેદ, આગાર્ય વર્તમાન કાળ
 દ્વિતીય પુરુષનું એકવચન; “તુ” કર્તા; “કાળુ” ઉપરથ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

બાળમિત્રના મંજુર કરેલા ભાગમાં આવેલા સંધ્ધી શબ્દનું પ્રથકરણ.

પરમેશ્વર=પરમ-શ્વર (મોટો શ્વર).

અશક્ત=અ-શક્ત (શક્તિ વગરનો).

સ્વાધીન=સ્વ-આધીન (પોતાના તાબામાં).

મુગંધ=મુ-ગંધ (સારીવાસ).

દુર્ગંધ=દુઃ-ગંધ (નકારી વાસ)

ધત્યાદિ=ધતિ-આદિ (શરૂથી તે છેડાબગી)

જલમય=જળ-મય (પાણીથી ભરપૂર)

અતર્થ=અત-અર્થ (અર્થ વગરનું)

સ્વાર્થ=સ્વ-અર્થ (પોતાની મતજબ)

રમરણ ચોપડી=રમરણ-ચોપડી (બાદ રાખવાની ચોપડી)

પ્રવાહ=પ્ર-વાહ (વધારે વહેવું)

નિર્વાહ=નિઃ-વાહ (નહીં વહેવું; શુદ્ધરાત)

અભાગ્ય=અ-ભાગ્ય (નહીં ભાગ્ય)

વૈદરાજ=વૈદ-રાજ (વૈદોનો રાજા)

(૩૫)

ધર્માભા=ધર્મ-આત્મા (ધર્મી જીવ)
આગ્રહુ=આ-ગૃહ (વધારે પકડવું)
માહુ રાજ=મહા-રાજ (મોટા રાજા)
આચરણ=આ-ચર-અણુ (પ્રત્યય) (ચાલ)
વિપ્રકર્તા=વિપ્ર-કર્તા (હરકતકરનાર).
ભાગ્યવાન=ભાગ્ય-વાન (નસીબ વાળો)
અ-યાય=અ-યાય (ગેર બનસાક)
બુદ્ધિમાન=બુદ્ધિ-માન (બુદ્ધિ વાળો)
સંધ્યાકાળ=સંધ્યા-કાળ (સાંજનો વખત)
કુચેષ્ટા=કુ-ચેષ્ટા (નકારી મજાક)
નિષ્ણાંત=નિઃ-ષ્ણાંત (નહીં સંદેહ)
કૃતાર્થ=કૃત-અર્થ (કામની મતલબ)
અપ્રીતિ=અ-પ્રીતિ (નહીં હેત)
દૈવયોગ=દૈવ-યોગ (ધર્મથી બનાર)
જગતરોડુ=જગત-રોડ (જગતનો રોડ)
એસુર=એ-સુર (સુર વગરનું)
હિંદુસ્તાન=હિંદુ-સ્તાન (હિંદુની જગા)
અંગવસ્ત્ર=અંગ-વસ્ત્ર (શરીરનું લુગડું)
ધર્માર્થ=ધર્મ-અર્થ (પુન્યને માટે)
તનદુરસ્તી=તન-દુરસ્તી (સારું શરીર)
નીચકર્મ=નીચ-કર્મ (નીચું કામ)
અધર્મ=અ-ધર્મ (ધર્મ નહીં તે=પાપ).

(૩૬)

ના કોવત=ના-કોવત (જોર નહીં તે=કમજોર)

ધર્મશાળા=ધર્મ-શાળા (ધર્મની જગા)

સંરક્ષણ=સં-રક્ષણ (અચાપ સાથે)

સર્વસ્વ=સર્વ-સ્વ (પોતાનું બધું)

સંગતી=સં-ગતી (સાથે ચાલવું)

કુલક્ષણ=કુ-લક્ષણ (નકારી ચાલ)

દુર્ગુણ=દુઃ-ગુણ (નકારો ગુણ)

પ્રાણપ્રિય=પ્રાણ-પ્રિય (જીવ સરખો વાહાલો)

ભાષાંતર=ભાષા-અંતર (બોલી ફેર)

પ્રુપ્તસુરત=પ્રુપ્ત-સુરત (વધારે શોભાવાળું)

પ્રહ્લાંડ=પ્રહ્લ-અંડ (ગોળામાં સમાયલી વિશ્વરચના)

છટ્મિત્ર=છટ્-મિત્ર (વાહાલો ભાઈ બંધ)

ત્રિલોક્ય=ત્રિ-લોક (ત્રણ જગાના લોકો)

નિર્મળ=નિઃ-મળ (મેજ વગરનું)

નિર્દય=નિઃ-દય (દયા વગરનો)

પશ્ચાતાપ=પસ્ત-તાપ (તાપ જોવો)

સ્વતંત્ર=સ્વ-તંત્ર (પોતાના હવાલામાં)

અધીકાર=અધીક-કાર (વધારે કુનાર)

પકવાન=પકવ-અન (રાંધેલું અનાજ)

અધમુખો=અર્ધ-મુખો (અરધો મરેલો)

સંઘાત=સંગ-ગતી (સાથે જવું)

સુસ્વર=સુ-સ્વર (સારો અવાજ)

પ્રાતઃકાળ=પ્રાતઃ--કાળ (સવારનો વખત)

નાના પ્રકાર=નાના--પ્રકાર (ચુદી ચુદી તરેહ)

સુલક્ષણ=સુ-લક્ષણ (સારી ચાલ)

પરોપકાર=પર-ઉપકાર (પારકાનું ભયું કરવું)

અવગણના=અવ-ગણના (મોટું ગણવું; અગણ્ય)

દ્રવ્યવાન=દ્રવ્ય-વાન (પૈસાવાળો)

સર્વદા=સર્વ-દા (બધા દાહડા)

નિશ્ચય=નિસ-ચય (નહીં ખસે એવું)

રાજપત્ર=રાજ-પત્ર (રાજનામું)

પરાક્રમ=પરા-ક્રમ (મોટું કામ)

નાહક=ના-હક (દાવો નહીં તે)

ગુણવાન=ગુણ-વાન (ગુણ વાળો)

અનિતી=અ-નિતિ (રહેણી નહીં તે)

ભજનમાર્ગ=ભજન-માર્ગ (ભક્તિનો રસ્તો)

દરિદ્રાવસ્થા=દરિદ્ર-અવસ્થા (ગરીબી હાલત)

સદગુણ=સત-ગુણ (સારો ગુણ)

અંતઃકાળ=અંતઃ--કાળ (આખરનો વખત)

સેનાપતી=સેના--પતી (લશ્કરનો ધણી)

વૈકુંઠવાસી=વૈકુંઠ--વાસી (શશ્વરના ધરનો રહેનાર).

વિદ્યાભ્યાસ=વિદ્યા--અભ્યાસ (ભણવાનો માવરો).

પ્રિતીપાત્ર=પ્રિતી--પાત્ર (હેતુ લાયક).

અર્થત=અતિ--અંત (આખો છેડો)

(૩૮)

ભાગ્યોદય=ભાગ્ય--ઉદય (નસીમનું 'મુતપ્ત')
 વસંત રૂતુ=વસંત--રૂતુ (શુના પાદડાં ખરી નવા આવવાની--
 [મોસમ])

ત્રિમંત=ત્રી--મંત (પૈસાવાળો)

રતોહાર્દિ=રતે--હારદ (મિત્રભાવ)

પ્રત્યક્ષ=પ્રતિ--અક્ષ (આંખ આગળ)

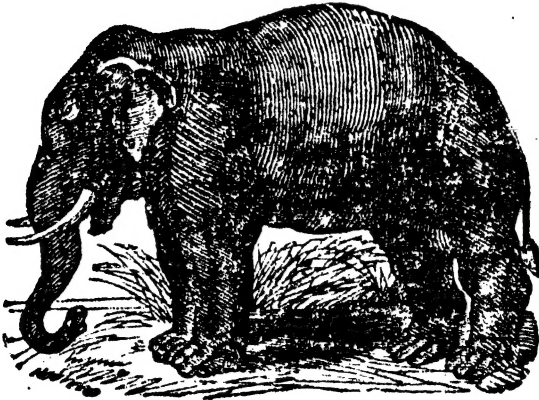
અનદાતા=અન--દાતા (અન અપનાર)

ધર્મવાસના=ધર્મ--વાસના (પુન્યની આલ)

અમૃત=અ--મૃત-- (નહીં મરવું)

અઘટતું=અ--ઘટતું (નહીં લાયક)

સમાપ્ત.

ચોપડીઓ વેચવાની છે તેની થોડી યાદી.

ચોપડીનાનામ.

કીમત.

કાળી વિજય,	૧-૮-૦
સુરત જીલ્લાની ભુગોળ (ત્રીં ગોં કૃત)	૦-૧-૬
મું ભુગોળ. (ત્રીં ગોં કૃત)	૦-૧-૬
ગુજરાતનો ઇતીહાસ પ્રસ્નોતર વગરનો (ત્રી ગો. કૃત)	૦-૧-૬
ગું ઇતીહાસ પ્રસ્નોતર.	૦-૨-૦
પ્રાદ્યમરના મીનીંગ.	૦-૩-૦
પ્રાદ્યમરના મીનીંગ તરજુમાં સાથે.	૦-૪-૦
ગુજરાતી નકશાની ચોપડી.	૧-૦-૦
હીં ભુગોળ-(૬૦ અં કૃત)	૦-૨-૬
આહરીય થડ પુકના મીનીંગ.	૦-૫-૦
ઈલીઅડના મીનીંગ.	૦-૭-૦
બાળમિત્રના મીનીંગ.	૦-૩-૦
સસાર વેહેવાર.	૧-૧૨-૦
ચંદીપાઠ.	૦-૧૪-૦
આખાહરણ.	૦-૧૨-૦
અપરાધ બોધ.	૨-૦-૦
મુરખો (ખીજી આતૃતિ)	૦-૧૨-૦
અંકગણીતની રીતી કૃતી અને કારણો (છઠ્ઠાંધોરણસાથે)	૦-૮-૦
ભારત કલાસના મીનીંગ.	૦-૧૨-૦

આ વગેરે ઘણીજ સારી જુદી જુદી વારતાની તથા શાળો પયોગી (ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી) ચોપડી નીચે શહીકરનાર પાથે થી મળી શકયે. સામઠી હેનારને સાડું કમીરાન આપવામાં આ વથે. દશાવરના ધરાડોએ નીચે શહીકરનારને પોષ્ટપેડ કાગળ લખી જણાવી બંદોબસ્ત કરવો.

ત્રીભોવનદાશ ગોપાલદાશ.

પુસ્તકેભર. મું સુરત.

